

De impact van de lockdown op het functioneren van de lokale democratie in Wassenaar

Een verkennend onderzoek in opdracht van de Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

D.J. Jacobs MSc

G. van der Hulst MSc

S.D.J. Jager MSc

A. van de Meerakker MSc MA

Rekenkamercommissie WVOLV

E-mail: info@rekenkamerwvolv.nl

Datum: 6 november 2020

**Necker
van Naem**

Samenvatting

Wat is de impact van de lockdown op het functioneren van de lokale democratie? In opdracht van de Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg (WVOLV) deed Necker van Naem een verkennend onderzoek naar de vraag of en hoe de maatregelen rondom de bestrijding van het coronavirus het lokale democratische proces hebben beïnvloed. Daarbij gaat het primair om de periode tussen het begin van de lockdown in maart 2020 tot het zomerreces in juli 2020. Een vragenlijst onder wethouders, raads- en commissieleden en leidinggevende ambtenaren was hiervoor het voornaamste middel. Daarnaast vond in iedere gemeente een gesprek plaats met de burgemeester, secretaris en griffier.

Het resultaat suggereert dat het effect van de lockdown op het functioneren van de lokale democratie beperkt is. Zo konden belangrijke werkzaamheden over het algemeen doorgang vinden, kon er goed worden samengewerkt en was er voldoende ruimte voor democratische sturing en controle. Gemeenten lijken ten aanzien hiervan bovendien de juiste maatregelen te hebben genomen.

Dat betekent niet dat er geen ruimte is voor verbetering. Zo zijn raads- en commissieleden over het algemeen minder positief over de mate waarin zij hun werkzaamheden konden uitvoeren dan wethouders en leidinggevende ambtenaren en werd de samenwerking met externe partners zoals inwoners en belangengroepen als relatief lastig ervaren. Dit lijkt in veel gevallen samen te hangen met het ontbreken van een goede (digitale) infrastructuur. Ook is er een sterke behoefte aan meer fysiek contact. Dit zijn dan ook de grootste uitdagingen voor de toekomst.

Inhoudsopgave

Samenvatting	2
Inleiding	4
1.1 / Doelstelling	4
1.2 / Onderzoeksvraag	4
1.3 / Leeswijzer	4
Onderzoeksverantwoording	5
2.1 / Focus van het onderzoek	5
2.2 / Onderzoeksopzet	5
2.3 / Duiding	6
Resultaten: taakuitvoering	7
3.1 / Taakuitvoering	7
3.2 / Persoonlijk functioneren door de tijd heen	8
3.3 / Belemmeringen	8
3.4 / Kansen	9
Resultaten: samenwerking	10
4.1 / Samenwerking met directe collega's	10
4.2 / Samenwerking door de tijd heen	11
4.3 / Samenwerking binnen en tussen gremia	11
4.4 / Samenwerking met externe partners	11
4.5 / Belemmeringen	12
4.6 / Kansen	12
Resultaten: democratische sturing en controle	14
5.1 / Het democratische debat	14
5.2 / Democratische controle	15
5.3 / Sturingsruimte	15
5.4 / Uitkomsten	16
Conclusies en denkrichtingen	17
6.1 / Conclusies	17
6.2 / Denkrichtingen voor verder onderzoek	18
Bijlage 1: vragenlijst	19
Bijlage 2: gesprekspartners	28

1

Inleiding

Sinds het voorjaar van 2020 verkeren we vanwege de coronapandemie in een bijzondere periode. De door de overheid afgekondigde maatregelen om verdere verspreiding van het coronavirus tegen te gaan, brengen allerlei nieuwe uitdagingen met zich mee. Ook voor de lokale democratie. Hoewel de daadwerkelijke impact van deze uitdagingen op het functioneren van de lokale democratie pas achteraf met zekerheid kan worden vastgesteld, bieden eerste ervaringen voldoende aanleiding voor een verkennend onderzoek. Het resultaat leest u in dit rapport.

1.1 / Doelstelling

Het doel van dit onderzoek was om inzichtelijk te maken welke impact het beleid rondom de coronapandemie heeft gehad op de lokale democratie in de gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg en denkrichtingen aan te dragen voor verder onderzoek. Daarmee heeft het onderzoek een sterk inventariserend karakter en zal het niet op alle vragen een antwoord kunnen geven. Wel geeft het op hoofdlijnen inzicht in de wijze waarop de lokale democratie in de vier onderzochte gemeenten heeft gefunctioneerd, tegen welke beperkingen de gemeenten aanlopen en wat mogelijke oplossingen zijn.

1.2 / Onderzoeksvraag

In het onderzoek stond de volgende vraag centraal:

Wat zijn op hoofdlijnen de gevolgen van de lockdown voor tot het functioneren van de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie in de gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg en welke uitdagingen hebben deze gremia ervaren?

Het betreft hier de lockdown die door de Nederlandse overheid is afgekondigd op 12 maart 2020 om verdere verspreiding van het coronavirus tegen te gaan. Dit rapport richt zich in het bijzonder op de gevolgen van de lockdown voor het functioneren van de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie in de gemeente Wassenaar. Daarom worden naast de resultaten voor de vier gemeenten tezamen, ook de specifieke resultaten voor deze gemeente kort uiteengezet.

1.3 / Leeswijzer

Dit rapport beslaat zes hoofdstukken. Na de introductie beschrijft hoofdstuk 2 de onderzoeksopzet, waarbij we onder meer ingaan op de gebruikte methoden en de verzamelde data. De hoofdstukken 3 tot en met 5 beschrijven de uitkomsten van het onderzoek per onderwerp: taakuitvoering, samenwerking en democratische sturing en controle. In het laatste hoofdstuk formuleren we een aantal conclusies en aanbevelingen. Tot slot heeft het rapport twee bijlagen, met daarin de vragenlijst en een overzicht van onze gesprekspartners.

2

Onderzoeksverantwoording

2.1 / Focus van het onderzoek

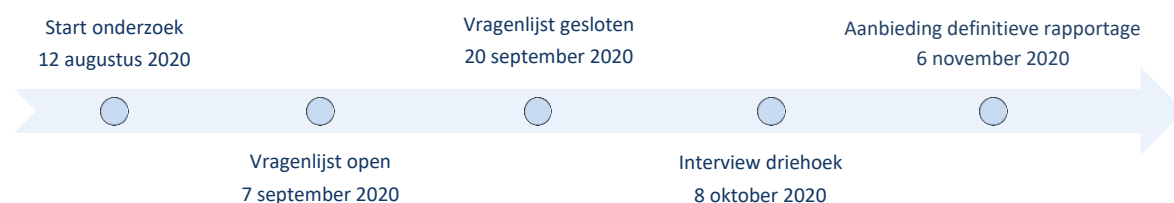
Een onderzoek naar de impact van de lockdown op het functioneren van de lokale democratie kan snel erg breed worden. Om dat te voorkomen is gekozen om het onderzoek specifiek te richten op de impact van de lockdown op het functioneren van drie belangrijke spelers in het lokale democratische proces; de gemeenteraad, het college en de ambtelijke organisatie. Daarmee laat het onderzoek andere spelers, zoals inwoners, belangengroepen en de samenleving in het algemeen, grotendeels buiten beschouwing. Met 'lokale democratie' wordt in dit onderzoek dan ook vooral de *interne* werking van die democratie bedoeld.

Deze inhoudelijke keuze heeft ook gevolgen voor de wijze waarop het onderzoek kijkt naar het functioneren van de lokale democratie. Gezien de focus op de *interne* werking van het lokale democratische proces, onderscheidt het onderzoek binnen dit functioneren drie verschillende functies: de wijze waarop belangrijke actoren hun taak of taken vervullen, de wijze waarop deze actoren met elkaar samenwerken en de manier waarop het lokale proces democratische sturing en controle mogelijk maakt.

Tot slot is het van belang om op te merken dat dit onderzoek zich primair richt op de periode tussen maart en juli 2020. In de praktijk bleek het echter lastig om het onderzoek ook daadwerkelijk tot deze periode te beperken. Het kan dan ook zijn dat sommige resultaten betrekking hebben op de bredere periode tussen maart en september 2020.

2.2 / Onderzoeksopzet

Om te bepalen hoe de lockdown het functioneren van de lokale democratie in de gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg heeft beïnvloed en welke uitdagingen deze gemeenten hebben ervaren, is er in de eerste plaats een digitale vragenlijst uitgezet onder wethouders, raads- en commissieleden en leidinggevende ambtenaren. Het resultaat van deze vragenlijst is voorzien van context en duiding, door in elk van de vier gemeenten in gesprek te gaan met 'de driehoek': de burgemeester, secretaris en de griffier. Zo is een inschatting gemaakt van de impact die de lockdown heeft gehad, welke problemen zich daarbij voordeden en welke kansen er zijn voor verbetering. De belangrijkste stappen in het onderzoek zijn hieronder als een tijdlijn weergegeven.

Vragenlijst

De vragenlijst is opgebouwd uit een aantal verschillende delen, waarin deelnemers over verschillende elementen van het functioneren van de lokale democratie werden bevraagd (zie bijlage 1). De meeste vragen zijn daarbij aan alle invullers gesteld; sommige vragen alleen aan een specifieke groep. Elk van de delen was voorzien van een korte inleiding, waarin de achtergrond van de vragen werd uitgelegd en deelnemers indien nodig werden gewezen op de mogelijkheid om de vraag niet in te vullen.

De vragenlijst is verspreid onder wethouders, raads- en commissieleden en leidinggevende ambtenaren in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg. Deze vragenlijst was in iedere gemeente hetzelfde. Voorafgaand aan de verspreiding was aan ambtelijke contactpersonen gevraagd om de komst van de vragenlijst alvast aan te kondigen en indien mogelijk het belang van het onderzoek te onderstrepen. De rekenkamercommissie heeft via haar eigen kanalen hetzelfde gedaan.

In totaal werd de vragenlijst 89 keer ingevuld (zie de tabel hieronder). Hoewel de respons van de vragenlijst daarmee ongeveer even groot is als die van vergelijkbare onderzoeken, betekent met name het beperkte aantal deelnemende wethouders dat de antwoorden van deze groep niet kunnen worden uitgesplitst naar gemeente. Ook is het van belang om op te merken dat deelnemende leidinggevende ambtenaren die werkzaam zijn bij de Werkorganisatie Duivenvoorde, zowel bij de resultaten van de gemeente Wassenaar als bij die van de gemeente Voorschoten zijn meegeteld.

De resultaten worden, wanneer gesproken wordt over een totaalbeeld, weergegeven in percentages. Bij uitsplitsingen naar gemeenten is er vanwege het beperkte aantal respondenten voor gekozen om alleen de absolute getallen weer te geven. Omdat respondenten de mogelijkheid hadden een vraag niet te beantwoorden, kan het totaal aantal respondenten per vraag verschillen.

Responscijfers					
	Wassenaar	Voorschoten	Oegstgeest	Leidschendam-Voorburg	TOTAAL
Wethouder	4	1	-	1	6
Raadslid	6	7	10	18	41
Commissielid	3	-	4	2	9
Leidinggevende ambtenaar	11	11	3	19	33
TOTAAL	24	19	17	40	89

Interviews

In elk van de deelnemende gemeenten heeft een interview plaatsgevonden met de burgemeester, secretaris en griffier. Hierin is gesproken over de genomen maatregelen ter voorkoming van de verspreiding van het coronavirus in de gemeente en de besluitvorming hieromtrent. Daarnaast zijn uitkomsten van de vragenlijst van duiding voorzien en zijn verbetermogelijkheden ten aanzien van het functioneren van de lokale democratie besproken. Van de interviews met deze 'driehoeken' zijn gespreksverslagen gemaakt die ter accordering aan de gesprekspartners zijn voorgelegd.

2.3 / Duiding

Het kleine aantal invullers in sommige gemeenten maakt dat de resultaten van de vragenlijst mogelijk niet volledig representatief zijn. Hoewel deze resultaten in de interviews met de driehoeken van de vier gemeenten zijn getoetst door te vragen naar hun herkenbaarheid en betekenis, kan niet worden uitgesloten dat ze een onvolledig beeld schetsen. Die resultaten moeten dan ook met enige voorzichtigheid worden geïnterpreteerd.

3

Resultaten: taakuitvoering

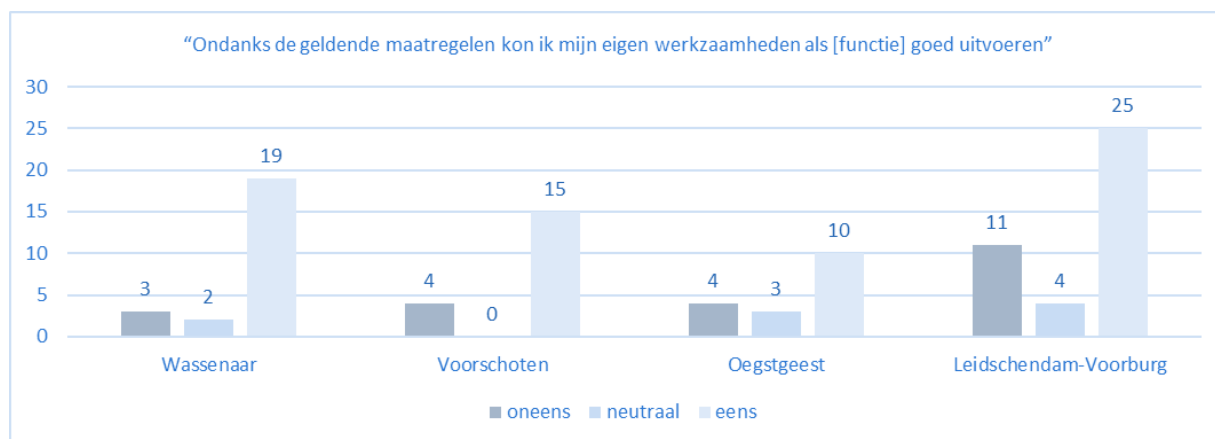
3.1 / Taakuitvoering

Uit de consultatie blijkt dat de meesten hun werk, ondanks de geldende maatregelen, goed konden uitvoeren. Twee derde van de invullers is het eens met de stelling 'ondanks de geldende maatregelen kon ik mijn eigen werkzaamheden als [functie] goed uitvoeren'. Daarnaast is specifiek gevraagd hoe invullers hun rol binnen de lokale democratie de afgelopen maanden hebben kunnen uitvoeren. Zo is wethouders de stelling 'Ondanks de geldende maatregelen kon ik als wethouder voldoende bijdragen aan het besturen van de gemeente' voorgelegd. De wethouders die hebben meegedaan aan het onderzoek hebben allemaal aangegeven dat zij het (helemaal) eens zijn met deze stelling.

Gemeenteraadsleden en commissieleden is eenzelfde soort stelling voorgelegd, maar dan gericht op het stellen van kaders en controleren van gemeentelijk beleid. Ook hier zien we dat een meerderheid van de deelnemende raads- en commissieleden het eens is met deze stellingen (respectievelijk 61% en 50%). Aan leidinggevende ambtenaren zijn stellingen voorgelegd die gericht zijn op het voorbereiden en uitvoeren van gemeentelijk beleid. Zij geven eveneens in ruime meerderheid aan het eens te zijn met de stellingen (respectievelijk 87% en 91%).

Taakuitvoering in de gemeente Wassenaar

Het algemene beeld uit de vier gemeenten zien we ook in de gemeente Wassenaar, zij het wat meer uitgesproken. Zoals uit de onderstaande tabel blijkt, geven de meeste invullers in Wassenaar aan dat zij hun werk goed konden uitvoeren.

Dat de meeste respondenten hun werk goed hebben kunnen uitvoeren, kan te maken hebben met de goede digitale faciliteiten en de mogelijkheden voor fysiek vergaderen in deze gemeente. Uit het interview met de driehoek blijkt dat de thuiswerkomgeving van ambtenaren van de Werkorganisatie Duivenvoorde al voor de lockdown goed op orde was. In andere gemeenten was dit nog niet het geval en moest er nog meer geregeld worden om iedereen thuis te kunnen laten werken.

Daarnaast is Wassenaar de enige gemeente waarin de gemeenteraad al vrij snel de mogelijkheid heeft gekregen om vergaderingen weer fysiek te laten plaatsvinden. In veel gemeenten lijkt het voor het persoonlijk functioneren van raads- en commissieleden een struikelblok te zijn wanneer er digitaal vergaderd wordt. Men mist de interactie, het tussentijds overleg en de ontmoetingen met elkaar. De gemeenteraad van Wassenaar heeft hier vanaf 19 mei, het moment dat er weer fysiek werd vergaderd, geen last meer van gehad. Ook ambtenaren hebben beperkt mogelijkheid gehad om op kantoor te werken.

3.2 / Persoonlijk functioneren door de tijd heen

Inmiddels gelden de coronamaatregelen een aantal maanden. In de consultatie is dan ook aan invullers gevraagd of zij verschil merken in de manier waarop zij hun werk kunnen uitvoeren, wanneer ze dit vergelijken met de situatie in maart 2020. 39% van de invullers geeft aan dat zij de werkzaamheden even goed kan uitvoeren als eind maart. Waarschijnlijk is er voor deze groep weinig veranderd tussen maart en het heden. Voor een even grote groep (38%) geldt dat zij aangeven hun werkzaamheden op dit moment beter uit te kunnen voeren dan in maart 2020.

Persoonlijk functioneren door de tijd heen in de gemeente Wassenaar

In Wassenaar geeft meer dan de helft van de invullers aan dat er ten opzichte van maart weinig veranderd is. Zij kunnen hun werkzaamheden nu even goed uitvoeren als in maart. Een klein deel geeft aan dat ze de werkzaamheden beter kunnen uitvoeren. De groep die aangeeft dat het minder goed gaat, is in Wassenaar verhoudingsgewijs kleiner dan in de andere gemeenten.

Dat er ten opzichte van relatief weinig verbetering heeft plaatsgevonden, verklaren gesprekspartners vanuit het feit dat de basisstructuur van de ICT al heel goed was. Dit zou nog verbeterd kunnen worden door te werken aan de voorzieningen voor hybride vergaderen. Knelpunten zitten voornamelijk in het gebruik van de faciliteiten. Daarin is een leercurve gemaakt. De verwachting is dat als raadsleden weer digitaal zouden moeten vergaderen, dit opnieuw tijd zou kosten.

3.3 / Belemmeringen

Aan de invullers die aangegeven hebben het oneens te zijn met de stelling 'ondanks de geldende maatregelen kon ik mijn eigen werkzaamheden als [functie] goed uitvoeren', is vervolgens gevraagd op welke manier zij vooral belemmerd werden in het uitvoeren van hun werkzaamheden. De meest genoemde manieren waarop zij zich belemmerd voelden in de werkzaamheden zijn 1) mijn takenpakket veranderde; 2) het was lastig te combineren met

mijn gezinsleven; 3) mijn werkzaamheden kosten meer tijd. Naast de gecategoriseerde antwoorden werd vaak het antwoord ‘anders, namelijk’ gekozen. Invullers gaven daarbij aan dat contact en communicatie (zowel met collega’s als met inwoners) lastig was en dat vergaderingen complex waren of niet door gingen.

Belemmeringen in de gemeente Wassenaar

In de gemeente Wassenaar waren er maar drie invullers die aangaven hun werkzaamheden minder goed te hebben kunnen uitvoeren. Van grote belemmeringen lijkt er daarom geen sprake. In het interview met de driehoek blijkt dat men wel een uitdaging ziet als de maatregelen nog een tijd aanhouden. Met name ambtenaren hebben minder mogelijkheden om elkaar fysiek te ontmoeten.

3.4 / Kansen

Invullers is ook gevraagd wat zij vonden van de maatregelen die hun gemeente heeft genomen zodat zij hun werkzaamheden zo goed mogelijk konden uitvoeren (stelling: ‘De [gemeente] heeft maatregelen genomen waardoor ik mijn eigen werkzaamheden als [functie] zo goed mogelijk kon blijven uitvoeren’). Driekwart van alle invullers is het in meer of mindere mate eens met deze stelling. Vervolgens is deze groep gevraagd op welk gebied de maatregelen die de gemeente genomen heeft, geholpen hebben. Positief ervaren zijn: 1) de communicatie over de aanpassingen; 2) de toegang tot documenten; 3) de apparatuur voor thuiswerken en 4) de mogelijkheden om incidenteel op het gemeentehuis te werken.

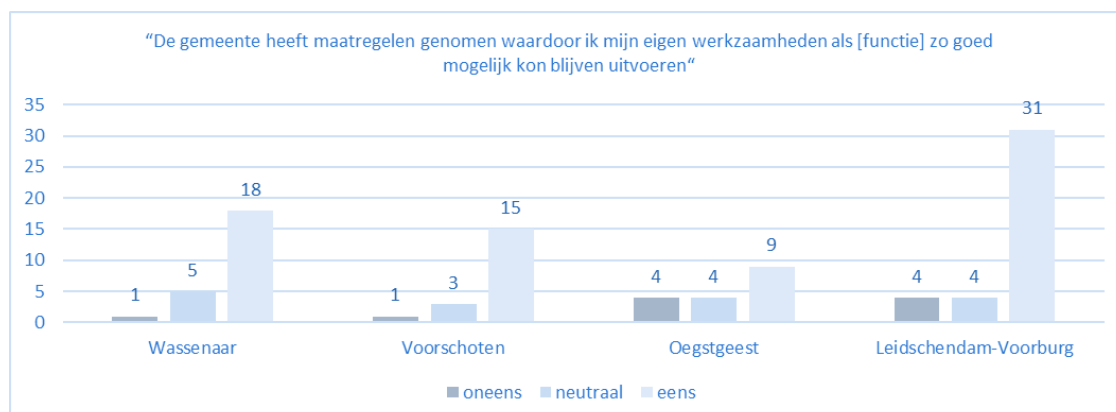
Daarnaast is aan de groep die het oneens was met de stelling gevraagd op welk gebied de gemeente betere maatregelen had kunnen nemen, zodat zij hun werk beter konden uitvoeren. Gezien de kleine groep (9) invullers zijn de resultaten op deze vraag puur indicatief. Door deze groep worden onder andere dezelfde onderdelen genoemd als die juist ook positief beoordeeld worden (toegang tot documenten, thuiswerkmogelijkheden (software en apparatuur), mogelijkheden om incidenteel op het gemeentehuis te werken). Twee invullers geven aan dat de gemeente op geen enkel gebied betere maatregelen had kunnen nemen.

Ook is invullers de volgende stelling voorgelegd: “Om mijn taken goed te kunnen uitvoeren, is het van belang dat het vaker mogelijk wordt om fysieke ontmoetingen te organiseren”. Driekwart van de invullers is het eens met deze stelling.

Er zijn voor wat betreft de kansen geen grote verschillen zichtbaar tussen functies van de invullers.

Kansen in de gemeente Wassenaar

In Wassenaar zijn de invullers, in vergelijking met het algemene beeld uit de vier gemeenten, nog iets meer uitgesproken positief over de maatregelen die genomen zijn. De grootste groep invullers geeft aan dat de gemeente maatregelen heeft genomen die hen in staat stelden om hun werkzaamheden goed uit te voeren, zoals blijkt uit de onderstaande tabel. Gevraagd naar de gebieden waarop de maatregelen zijn genomen, zijn de antwoorden gelijk aan het algemene beeld uit de vier gemeenten. Daarnaast wordt ook door de meeste invullers uit Wassenaar aangegeven dat het voor het uitvoeren van hun werkzaamheden belangrijk is om weer vaker fysieke ontmoetingen te organiseren.

4

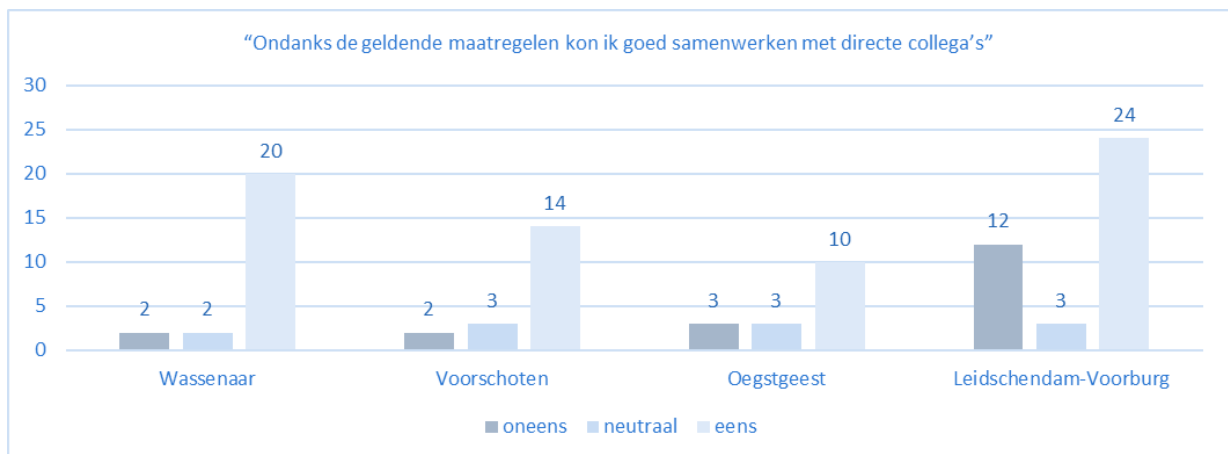
Resultaten: samenwerking

4.1 / Samenwerking met directe collega's

Twee derde van de invullers is het in meer of mindere mate eens met de stelling 'ondanks de geldende maatregelen kon ik goed samenwerken met directe collega's'. Gekeken naar verschillen tussen invullers met diverse functies, blijkt dat raads- en commissieleden iets negatiever zijn dan de andere groepen. De groep raads- en commissieleden die positief is over deze stelling, is ongeveer even groot als de groep raads- en commissieleden die negatief is over deze stelling. Zowel voor de leidinggevende ambtenaren als de wethouders geldt dat bijna iedereen positief is.

Samenwerking met directe collega's in de gemeente Wassenaar

In Wassenaar zien we dat de invullers positiever zijn dan het algemene beeld uit de vier gemeenten. Veruit de meeste invullers zijn het eens met de stelling en konden goed samenwerken met directe collega's.

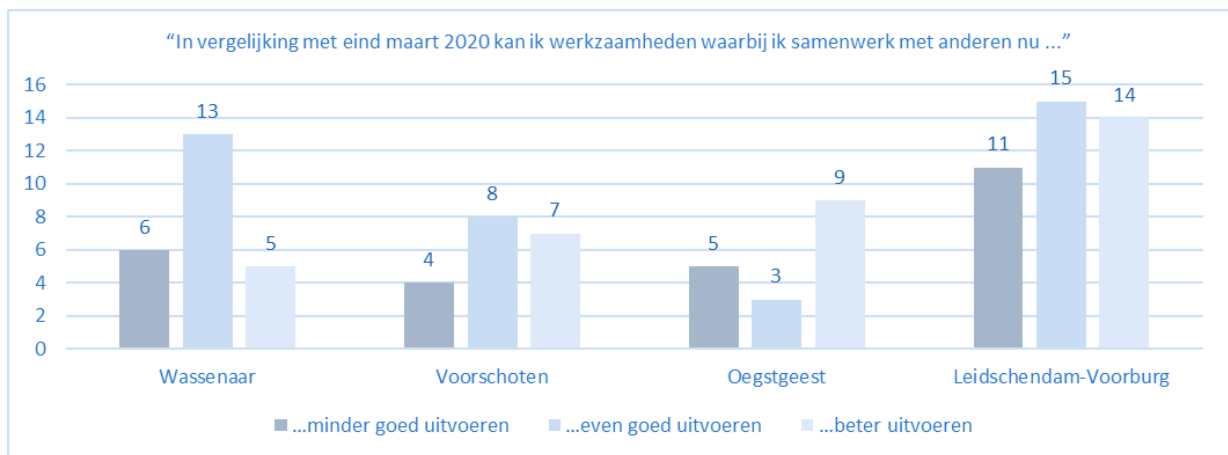
Een mogelijke verklaring is gelegen in het feit dat gemeenteraadsleden en commissieleden in Wassenaar fysiek hebben kunnen vergaderen. Uit de interviews met de driehoeken van de overige gemeenten blijkt dat digitaal vergaderen een belemmering kon vormen in de samenwerking.

4.2 / Samenwerking door de tijd heen

Bij de vraag naar de wijze waarop invullers vergeleken met maart kunnen samenwerken met anderen, zien we hetzelfde beeld als bij de uitvoering van de eigen werkzaamheden. De grootste groep (38%) geeft aan neutraal te staan tegenover de stelling. Iets meer dan een derde van de invullers (36%) geeft aan dat zij nu de werkzaamheden waarbij ze samenwerken met anderen beter kunnen uitvoeren dan in de periode eind maart 2020. Hiervoor geldt dat er voor de verschillende functies geen verschillen zijn.

Samenwerking door de tijd heen in de gemeente Wassenaar

In Wassenaar zien we dat de grootste groep aangeeft dat ze de taken nu even goed kunnen uitvoeren als eind maart. Dat is een klein verschil met het algemene beeld uit de vier gemeenten, waarbij we zien dat een grote groep ook aangeeft dat het beter kan. De groep in Wassenaar die dat vindt, is ongeveer even groot als de groep die aangeeft dat het minder goed gaat.

4.3 / Samenwerking binnen en tussen gremia

Aan invullers is gevraagd hoe zij kijken naar de samenwerking binnen het eigen gremium en de samenwerking tussen gremia, in de periode maart 2020 tot begin juli 2020. Invullers hebben daarbij alleen de vragen beantwoord die voor hen relevant zijn (over het gremium waar zij deel van uitmaken of mee samenwerken). Invullers zijn gemiddeld genomen positief over de samenwerking binnen het college en binnen de ambtelijke organisatie. Ook de samenwerking tussen deze organisaties wordt door een meerderheid van de betrokkenen als positief ervaren.

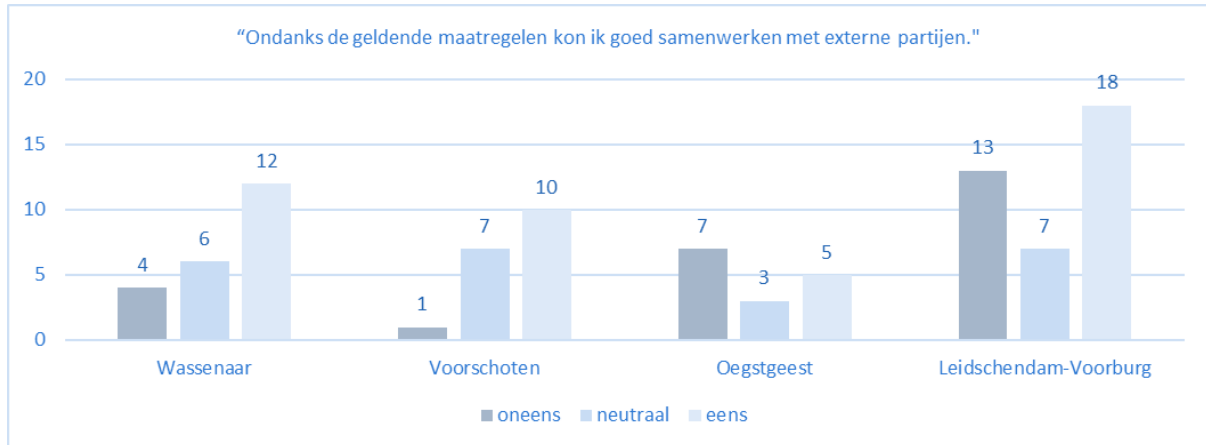
Raads- en commissieleden zijn iets negatiever, zowel over de samenwerking binnen de gemeenteraad als over de samenwerking van de gemeenteraad met het college of de ambtelijke organisatie. Leidinggevende ambtenaren en collegeleden beoordelen deze samenwerking gemiddeld genomen positiever dan de raads- en commissieleden.

4.4 / Samenwerking met externe partners

Naast samenwerking met de collega's en andere gremia binnen de gemeente, is ook gevraagd hoe de samenwerking met externe partijen wordt beoordeeld. Bijna de helft (46%) van de invullers is het eens met de stelling '*ondanks de geldende maatregelen kon ik goed samenwerken met externe partijen*', en geeft dus aan dat ze de afgelopen periode goed hebben kunnen samenwerken met externe partijen. Vooral de raads- en commissieleden laten een verdeeld beeld zien, de groep die positief antwoordt op deze stelling is bijna even groot als de groep die hier negatief op antwoordt.

Samenwerking met externe partners in de gemeente Wassenaar

In Wassenaar zien we dat de invullers iets positiever zijn over deze stelling dan het algemene beeld uit de vier gemeenten en in vergelijking met de andere gemeenten. Ook hier is de grootste groep is het hier eens, maar daarnaast staat een relatief grote groep neutraal ten aanzien van de stelling.

In meerdere interviews met de driehoeken van de vier gemeenten kwam naar voren dat invullers in alle gemeenten belemmeringen ervaren in hun contact met externe partijen. Een oorzaak hiervan is dat er geen of minder werkbezoeken hebben kunnen plaatsvinden. Zowel vanuit het college, als vanuit de gemeenteraad. In Wassenaar heeft de gemeenteraad sinds de afkondiging van de lockdown geen werkbezoeken afgelegd. Ook het college heeft minder werkbezoeken af kunnen leggen.

Bij werkbezoeken die wel plaatsvonden, is gezocht naar alternatieve vormen waarbij de maatregelen tegen de verspreiding van het coronavirus goed konden worden nageleefd. Het college is bovendien over het maatschappelijke effect van de coronapandemie in gesprek gegaan met alle wijk- en buurtverenigingen.

4.5 / Belemmeringen

Aan invullers die negatief antwoordden op de stelling of ze goed konden samenwerken met directe collega's, is gevraagd op welke manier zij belemmeringen hebben ervaren. Aangezien maar een derde van de invullers het oneens is met die stelling, is deze vraag maar door een kleine groep invullers beantwoord. De belemmeringen die het vaakst werden genoemd, hadden betrekking op afspraken. Deze gingen niet door, duurden langer of verliepen rommelig. Daarnaast was het lastiger om contact te krijgen met collega's.

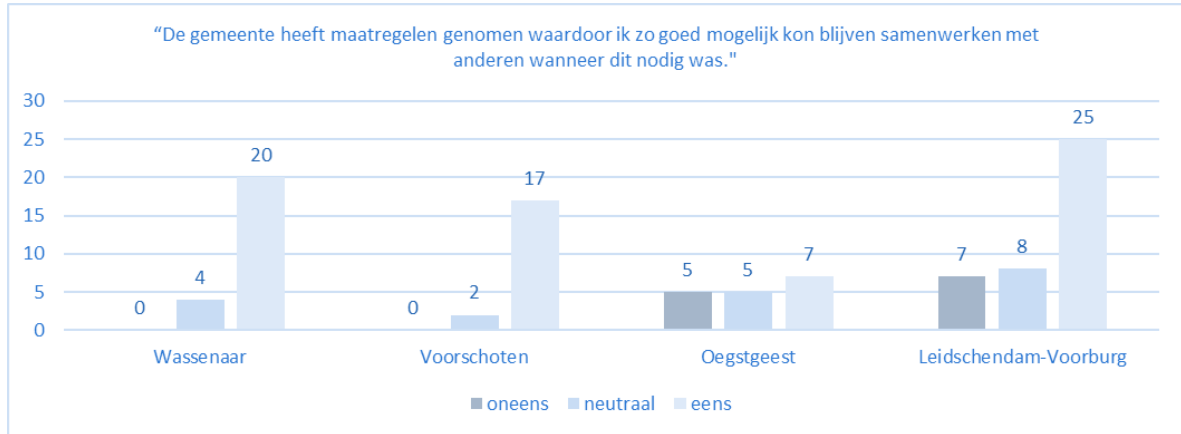
4.6 / Kansen

Zoals ook gevraagd voor de eigen werkzaamheden, is invullers gevraagd wat zij vonden van de maatregelen die de organisatie genomen heeft om de werkzaamheden die zij samen met anderen uitvoeren, goed te kunnen doen. Twee derde van de invullers geeft aan dat zij het eens zijn met de stelling *'de [gemeente] heeft maatregelen genomen waardoor ik zo goed mogelijk kon blijven samenwerken met anderen wanneer dit nodig was'*.

Aan de invullers die aangaven positief te zijn op de stelling is vervolgens gevraagd welke maatregelen die de gemeente genomen heeft vooral geholpen hebben. De meest genoemde maatregelen zijn: software, apparatuur, toegang tot documenten en de mogelijkheden om fysieke afspraken te plannen. Aan de groep die het oneens was met de stelling, is gevraagd welke maatregelen beter genomen hadden kunnen worden. Opvallend is dat hierbij dezelfde onderdelen genoemd worden als de maatregelen die gewaardeerd worden. Hieruit kan gehaald worden dat deze aspecten het meest belangrijk worden gevonden voor een goede samenwerking, en dat het verschilt of de invullers het gevoel hebben dat deze mogelijkheden er voldoende waren.

Kansen in de gemeente Wassenaar

Uit de onderstaande tabel blijkt dat de invullers uit Wassenaar ten opzichte van het algemene beeld uit de vier gemeenten relatief positief zijn. Er zijn geen invullers die het oneens zijn met de stelling, en bijna alle invullers geven aan het ermee eens te zijn.

5

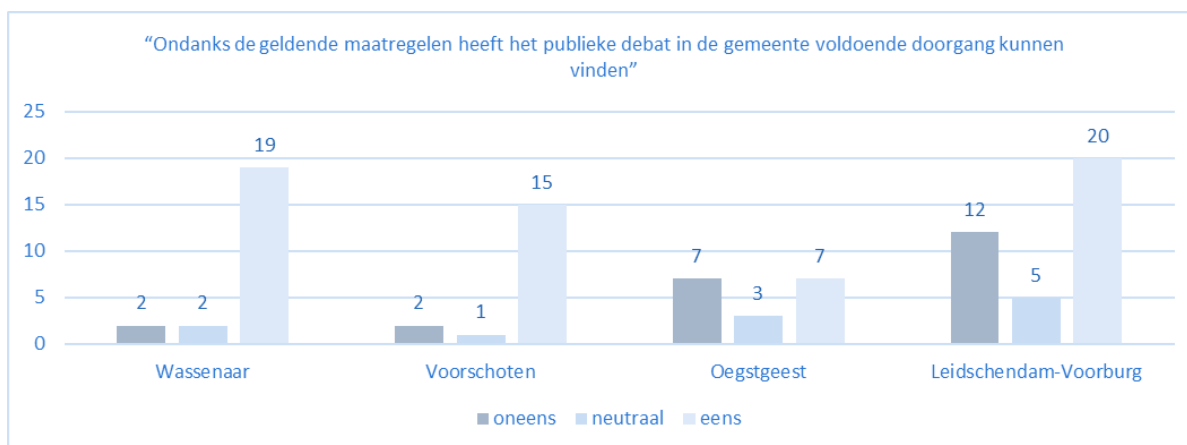
Resultaten: democratische sturing en controle

5.1 / Het democratische debat

Aan de invullers is gevraagd wat hun mening is over het democratische debat de afgelopen maanden. Zij kregen de stelling 'Ondanks de geldende maatregelen heeft het publieke debat in de gemeente voldoende doorgang kunnen vinden' voorgelegd. Bijna twee derde (62%) van de invullers is het eens met deze stelling, en vindt dat het publieke debat voldoende doorgang heeft kunnen vinden. In de meeste gemeenten is, qua absolute aantallen, de groep die aangeeft het eens te zijn met deze stelling groter dan de groep die aangeeft het hiermee oneens te zijn.

Het democratische debat in de gemeente Wassenaar

In de gemeente Wassenaar zien we dat invullers in vergelijking met het algemene beeld uit de vier gemeenten positiever zijn over het publieke debat. Vier op de vijf invullers geven aan het eens te zijn met de stelling dat het publieke debat voldoende doorgang heeft kunnen vinden.

In Wassenaar heeft het presidium besloten om raadsvergaderingen per 19 mei 2020 weer fysiek te laten plaatsvinden. Hierdoor vindt het democratische debat grotendeels op dezelfde wijze plaats als voor de lockdown. Dit zou een verklaring kunnen zijn voor het feit dat invullers in de gemeente Wassenaar positiever zijn over het publieke debat.

Toch kent fysiek vergaderen tijdens de lockdown ook nadelen, zo blijkt uit het interview met de driehoek van de gemeente Wassenaar. Zo is het door de maatregelen voor het tegengaan van de verspreiding van het coronavirus niet mogelijk om na de raadsvergadering met elkaar door te spreken. Daarnaast is het voor raadsleden met

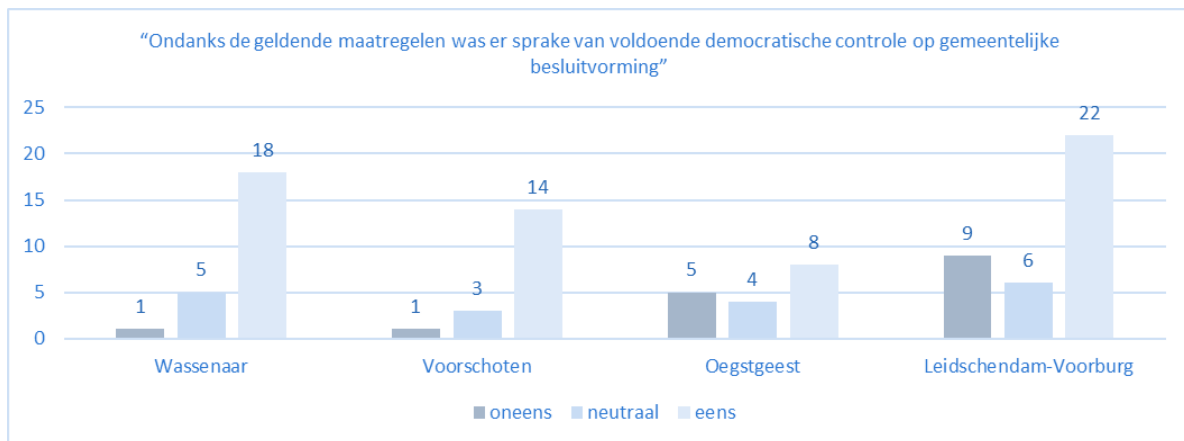
gezondheidsklachten niet mogelijk om deel te nemen aan de fysieke vergaderingen. Insprekers worden ontmoedigd om naar het raadhuis te komen. Zij kunnen een reactie schriftelijk of middels een video indienen.

5.2 / Democratische controle

Op een vergelijkbare manier is gevraagd naar de democratische controle; met de stelling: *'Ondanks de geldende maatregelen was er sprake van voldoende democratische controle op gemeentelijke besluitvorming'*. Hier zien we een vergelijkbaar beeld met de vorige stelling, waarbij 64% van de invullers het eens is met de stelling. Voor dit aspect geldt dat de groep invullers die positief is over de stelling, in alle gemeenten groter is dan de groep die negatief is.

Democratische controle in de gemeente Wassenaar

Invullers uit Wassenaar zijn ook over de democratische controle iets positiever dan het algemene beeld uit de vier gemeenten. De grootste groep geeft aan het eens te zijn met de stelling en dus te vinden dat er sprake was van voldoende democratische controle op gemeentelijke besluitvorming. Maar één invuller uit Wassenaar is het oneens met de stelling.

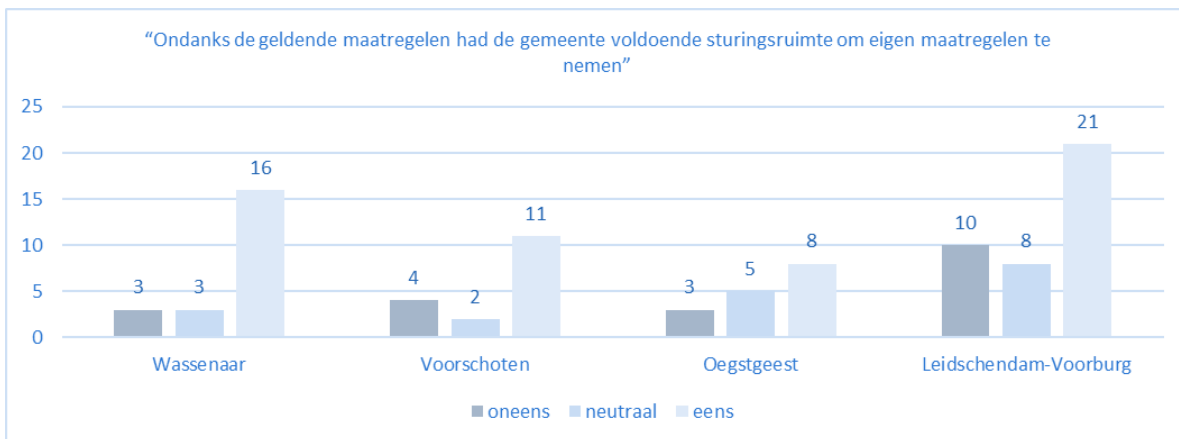

5.3 / Sturingsruimte

Tevens is invullers gevraagd hoe zij de sturingsruimte van de eigen gemeente hebben ervaren in de afgelopen periode. Op de stelling *'ondanks de geldende maatregelen had [gemeente] voldoende sturingsruimte om eigen maatregelen te nemen'* wordt door een meerderheid van de invullers positief geantwoord (58%). Zij vinden dat er ondanks de geldende maatregelen voldoende sturingsruimte is geweest voor de gemeente om eigen maatregelen te nemen.

Sturingsruimte in de gemeente Wassenaar

In Wassenaar zien we, zoals uit de onderstaande tabel blijkt, dat de grote meerderheid van de invullers het eens is met de stelling. Zij geven daarmee aan dat er voldoende sturingsruimte was voor de gemeente om eigen maatregelen te nemen. Hierin zijn de invullers uit de gemeente Wassenaar iets uitgesprokener dan het algemene beeld uit de vier gemeenten.

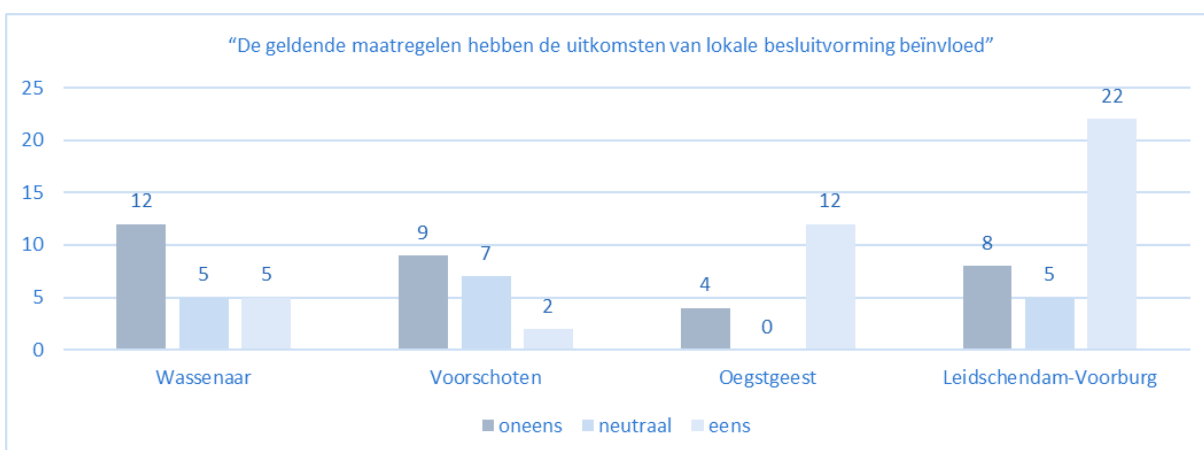
In het interview met de burgemeester, secretaris en griffier van Wassenaar wordt dit beeld bevestigd. Zij geven aan dat de gemeente vanuit de Veiligheidsregio Haaglanden voldoende ruimte krijgt om maatwerk te kunnen leveren. Binnen de gemeentelijke organisatie heeft men zelf keuzes kunnen maken over de eigen werkwijze tijdens de lockdown. Zo is in de driehoek en het presidium besloten hoe men met elkaar zou gaan werken. Voor de maatregelen binnen de werkorganisatie is overlegd met de directie en het managementteam.

5.4 / Uitkomsten

Ten slotte is invullers gevraagd of de maatregelen invloed hebben gehad op de uitkomsten van lokale besluitvorming. Om dit te onderzoeken, is hen de volgende stelling voorgelegd: *‘De geldende maatregelen hebben de uitkomsten van lokale besluitvorming beïnvloed’*. Bijna de helft van de invullers is het eens met deze stelling, en geeft dus aan dat de maatregelen de lokale besluitvorming hebben beïnvloed. Er is een grote groep, bijna een op de drie invullers, die het oneens is met deze stelling. Er is dus sprake van een verdeeldheid.

Uitkomsten in de gemeente Wassenaar

In Wassenaar zien we dat de meerderheid het oneens is met de stelling dat de uitkomsten van de lokale besluitvorming door de geldende maatregelen zijn beïnvloed. Hierin wijken de invullers uit de gemeente Wassenaar af van het algemene, meer verdeelde beeld.

6

Conclusies en denkrichtingen

6.1 / Conclusies

Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen er een aantal meer algemene conclusies worden getrokken over de impact van de lockdown op het functioneren van de lokale democratie in Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg, de belangrijkste uitdagingen die deze gemeenten hebben ervaren en de lessen die hieruit kunnen worden getrokken. Deze conclusies zetten we hieronder kort uiteen.

1. De impact van de lockdown op het functioneren van de lokale democratie lijkt beperkt

Hoewel niet gesteld kan worden dat de lockdown *geen* impact heeft gehad op het functioneren van de lokale democratie, lijkt deze impact op basis van de uitkomsten van de vragenlijst beperkt. Ondervraagden zijn over het algemeen tevreden over de mate waarin zij hun werkzaamheden konden uitvoeren en hun taken konden vervullen. Ook de samenwerking met directe collega's en tussen en binnen gemeentelijke gremia wordt als ruim voldoende beoordeeld. Tot slot zijn veruit de meeste ondervraagden van mening dat er sprake is geweest van voldoende democratische sturing en controle. Opvallend is overigens wel dat een ruime meerderheid van de ondervraagden in Leidschendam-Voorburg en Oegstgeest aangeeft dat geldende maatregelen de uitkomsten van besluitvorming hebben beïnvloed.

Dat neemt niet weg dat er enige reden is tot zorg. Raads- en commissieleden zijn over het algemeen minder tevreden dan wethouders en leidinggevende ambtenaren, hetgeen onderstreept dat het van belang is om ervoor te zorgen dat ook raads- en commissieleden hun taken en werkzaamheden goed kunnen uitvoeren. Ook de samenwerking met externe partijen behoeft aandacht. Deze samenwerking wordt als relatief slechter beoordeeld dan de samenwerking met partners binnen de gemeente, wat suggereert dat het van belang is om ervoor te zorgen dat ook contact met inwoners en belangengroepen doorgang kan vinden. Tot slot valt op dat in bijna alle gemeenten het wegvallen van informeel contact wordt genoemd als mogelijk risico voor de lange termijn. Investeren in het mogelijk maken van contact buiten vergaderingen om, lijkt dan ook het credo.

2. Gemeenten hebben maatregelen genomen die het functioneren van de lokale democratie bevorderen

Indien gevraagd wordt naar een oordeel over de maatregelen die zijn genomen, is een groot deel van de ondervraagden tevreden. In enkele gevallen lijkt dit te komen doordat de benodigde infrastructuur al op orde was, maar in andere gevallen kan deze tevredenheid mede worden toegeschreven aan de maatregelen die gemeenten na de afkondiging van de lockdown hebben genomen. Dat veruit de meeste ondervraagden aangeven dat ze hun werkzaamheden nu beter kunnen uitvoeren dan in maart, is daarvoor een belangrijke indicatie. Met name investeringen in infrastructuur en het mogelijk maken van fysieke aanwezigheid lijken hieraan een belangrijke bijdrage te hebben geleverd.

Dat laat onverlet dat sommige gemeenten, waaronder de gemeente Wassenaar, meer hadden kunnen doen. Sommige vergaderingen konden geen doorgang vinden en verliepen rommelig. Dit is een punt van aandacht.

3. De grootste uitdagingen zijn het op orde brengen van infrastructuur en het faciliteren van (fysiek) contact

Volgens de ondervraagden zijn belemmeringen in het vervullen van taken en verantwoordelijkheden en het samenwerken met anderen vaak gelegen in het ontbreken van digitale infrastructuur en de beperkte mogelijkheden voor (fysiek) contact. Bij dit eerste gaat het in het bijzonder om de toegang tot documenten en het creëren van een geschikte thuiswerkplek. Bij het tweede lijkt het vooral te gaan om het zoveel mogelijk laten doorgaan van vergaderingen en het scheppen van mogelijkheden om incidenteel op het gemeentehuis te kunnen werken.

Er is reden om aan te nemen dat aan een deel van deze uitdagingen inmiddels tegemoet is gekomen. Zo is er in de meeste gemeenten geïnvesteerd in de digitale infrastructuur en zijn verdere verbeteringen in ontwikkeling. Ook is het een feit dat aan sommige uitdagingen weinig kan worden gedaan; een landelijke oproep om thuis te werken, moet nou eenmaal worden opgevolgd. Toch loont het om waakzaam te blijven. Zeker als de lockdown nog lang aanhoudt, kan het best zijn dat vooralsnog overkomelijke problemen gaandeweg belangrijker worden. In dat kader kan het bijvoorbeeld geen kwaad om oog te houden voor het effect van beperkt sociaal contact tussen werknemers en ambtsdragers en te investeren in hun digitale vaardigheden.

6.2 / Denkrichtingen voor verder onderzoek

Het inventariserende karakter van dit onderzoek maakt dat de resultaten per definitie veel vragen onbeantwoord laten. Hetzelfde geldt voor de keuze om het onderzoek uitsluitend te richten op het *interne* functioneren van de lokale democratie. Daarmee geeft dit onderzoek op meerdere punten aanleiding voor nader onderzoek. Hieronder schetsen we enkele van deze punten:

1. Onderzoek naar de rol- en taakvervulling van de gemeenteraad

In vrijwel alle gemeenten waren raads- en commissieleden ontevredener over de invulling van de eigen taak dan wethouders en leidinggevende ambtenaren. Uit de interviews met de driehoeken van de vier gemeenten blijkt dat dit mogelijk deels komt doordat de gemeenteraden kort na de afkondiging van de lockdown niet konden vergaderen en deels doordat er in de gemeenten Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg sprake was van een politieke crisis. Toch ontstaat de indruk dat de gemeenteraden hun werk tijdens de lockdown minder goed hebben kunnen doen. Of dit inderdaad zo is en waar dit door komt, zou onderzoek kunnen zijn van nader onderzoek waarin de rol- en taakvervulling van de gemeenteraden centraal staat.

2. Onderzoek naar de impact op beleidsprocessen

Hoewel de resultaten van de vragenlijst geen grote problemen met de voortgang van beleidsprocessen laten zien, doemt uit de interviews met de driehoeken van de vier gemeenten het beeld op dat er in ieder geval in enkele gemeenten beleidsprocessen zijn vertraagd of gestopt om andere doorgang te geven. Dit is niet verwonderlijk, maar is mogelijk wel een interessant onderwerp voor nader onderzoek. Een dergelijk onderzoek zou zich kunnen richten op de vraag welk beleid er is blijven liggen en wat hiervan de mogelijke consequenties zijn. Ook zou het onderzoek kunnen inventariseren hoe waarschijnlijk het is dat opgelopen achterstanden later worden ingehaald, of dat hiervoor een extra inspanning is vereist. Zo zou het onderzoek in beeld kunnen brengen in hoeverre de lockdown dit aspect van de lokale democratie heeft beïnvloed.

3. Onderzoek naar de impact op het contact met de samenleving

Uit de vragenlijst komt duidelijk naar voren dat het contact met inwoners en belangengroepen een van de 'slachtoffers' is van de lockdown. Om verschillende, begrijpelijke redenen kunnen reguliere kanalen voor contact niet meer worden gebruikt. Dit varieert van formele wegen voor contact, zoals het inspreken bij raadsvergaderingen, tot meer informele manieren waarop voor de lockdown contact werd onderhouden. Hoewel niet alle gemeenten hier in gelijke mate last van lijken te hebben, is goed contact met de samenleving van zulk belang voor het functioneren van de lokale democratie, dat hier niet aan voorbij mag worden gegaan.

Bijlage 1: vragenlijst

Vragenlijst

Deel 1: Inleidende vragen [3 vragen]

Vraag 1

Vraagtype: enkele keuze |

Wat is uw functie?

- a. wethouder
- b. gemeenteraadslid
- c. commissielid
- d. ambtenaar

Vraag 2

Vraagtype: enkele keuze |

In welke gemeente/organisatie vervult u deze functie?

- a. gemeente Wassenaar
- b. gemeente Voorschoten
- c. gemeente Oegstgeest
- d. gemeente Leidschendam-Voorburg
- e. werkorganisatie Duivenvoorde

Vraag 3

Vraagtype: meerkeuze |

Met welk(e) beleidsterrein(en) houdt u zich het meest bezig?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Bestuur en ondersteuning
- b. Economie
- c. Onderwijs
- d. Sociaal domein
- e. Sport, cultuur en recreatie
- f. Veiligheid
- g. Verkeer en vervoer
- h. Volksgezondheid en milieu
- i. Wonen en bouwen
- j. Anders, namelijk: [open invulveld]
- k. Ik richt mij niet op specifieke beleidsterreinen

Deel 2: Algemene vragen over functioneren lokale democratie [4 vragen]

Tekstblok

In het vervolg spreken we op enkele momenten over de geldende maatregelen. Hiermee worden de maatregelen bedoeld die de gemeente zelf heeft ingesteld of heeft overgenomen in het kader van het landelijk beleid in het kader van COVID-19 in de periode maart 2020 tot begin juli 2020, voor het zomerreces. Denk bijvoorbeeld aan zoveel mogelijk thuiswerken en digitaal vergaderen. Als het gaat om landelijke maatregelen wordt dit expliciet aangegeven.

We willen eerst graag weten hoe u persoonlijk het functioneren van de lokale democratie heeft ervaren. Daarom stellen we u nu vier algemene vragen over het functioneren van de lokale democratie in de [[antwoord vraag 2]].

Vraag 4

Vraagtype: *slidervraag (7puntsschaal)* |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen heeft het publieke debat in de gemeente voldoende doorgang kunnen vinden”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens <-----> Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 5

Vraagtype: *slidervraag (7puntsschaal)* |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen was er sprake van voldoende democratische controle op gemeentelijke besluitvorming”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens <-----> Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 6

Vraagtype: *slidervraag (7puntsschaal)* |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“De geldende maatregelen hebben de uitkomsten van lokale besluitvorming beïnvloed”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens <-----> Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 7

Vraagtype: *slidervraag (7puntsschaal)* |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de **landelijke maatregelen** had de [[antwoord vraag 2]] voldoende sturingsruimte om eigen maatregelen te nemen”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens <-----> Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Deel 3: Algemeen ervaren impact op werkzaamheden [minimaal 5 – maximaal 6 vragen]

Tekstblok

In de komende vragen maken we onderscheid tussen uw 'eigen werkzaamheden', 'werkzaamheden in samenwerking met anderen binnen de gemeente' en 'werkzaamheden in samenwerking met externe partijen'.

Hoewel we weten dat een groot deel van uw werkzaamheden in samenwerking is (bijvoorbeeld overleggen), vragen we u bij de komende vragen te denken aan uw 'eigen werkzaamheden' in de periode maart 2020 tot begin juli 2020, voor het zomerreces. Dit zijn werkzaamheden die u onafhankelijk van anderen kunt uitvoeren.

Vraag 8

Vraagtype: **slidervraag (7puntsschaal)** |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen kon ik mijn eigen werkzaamheden als [[antwoord vraag 1]] goed uitvoeren”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 9

Vraagtype: **meerkeuze** |

Hoe voelde u zich met name belemmerd in uw eigen werkzaamheden als [[antwoord vraag 1]]?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- Mijn werkzaamheden kostten meer tijd
- Ik had beperkt of geen toegang tot digitale documenten
- Ik had beperkt of geen toegang tot fysieke documenten
- Ik had geen goede faciliteiten om thuis te werken (zoals een geschikte ruimte, bureau, bureaustoel)
- Ik had geen geschikte apparatuur om thuis te werken (zoals computer/laptop, printer)
- Ik had niet de geschikte software om thuis te werken (zoals Word, Excel)
- Ik vond de maatregelen vanuit de [[antwoord vraag 2]] onduidelijk
- Het was lastig te combineren met mijn gezinsleven
- Mijn takenpakket veranderde (er vielen taken weg/er kwamen taken bij)
- Anders, namelijk: [open invulveld]
- Weet ik niet / geen mening

Vraag 10

Vraagtype: **slidervraag (7puntsschaal)** |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“De [[antwoord vraag 2]] heeft maatregelen genomen waardoor ik mijn eigen werkzaamheden als [[antwoord vraag 1]] zo goed mogelijk kon blijven uitvoeren”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 11

Vraagtype: **meerkeuze** |

Op welk gebied hebben de maatregelen die de [[antwoord vraag 2]] nam u vooral geholpen?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- Apparatuur om thuis te werken (zoals computer/laptop, printer)
- Informatievoorziening (communicatie) over de genomen maatregelen
- Mogelijkheden om incidenteel op het gemeentehuis te werken
- Mogelijkheden om een goede thuiswerkplek in te richten (zoals bureau, bureaustoel)
- Software om thuis te kunnen werken (zoals Word, Excel)

- f. Toegang tot digitale documenten
- g. Toegang tot fysieke documenten
- h. Anders, namelijk: [open invulveld]
- i. Weet ik niet / geen mening
- j. Op geen enkel gebied

Vraag 12

Vraagtype: meerkeuze |

Op welk gebied had de [[antwoord vraag 2]] betere maatregelen kunnen nemen?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Apparatuur om thuis te werken (zoals computer/laptop, printer)
- b. Informatievoorziening (communicatie) over de genomen maatregelen
- c. Mogelijkheden om incidenteel op het gemeentehuis te werken
- d. Mogelijkheden om een goede thuiswerkplek in te richten (zoals bureau, bureaustoel)
- e. Software om thuis te kunnen werken (zoals Word, Excel)
- f. Toegang tot digitale documenten
- g. Toegang tot fysieke documenten
- h. Anders, namelijk: [open invulveld]
- i. Weet ik niet / geen mening
- j. Op geen enkel gebied

Vraag 13

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen kon ik als wethouder voldoende bijdragen aan het besturen van de gemeente”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 14

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen kon ik als [[antwoord vraag 1]] voldoende bijdragen aan het stellen van kaders voor gemeentelijk beleid”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 15

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen kon ik als [[antwoord vraag 1]] voldoende bijdragen aan het controleren van gemeentelijk beleid”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 16

Vraagtype: **slidervraag (7puntsschaal)** |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen konden ambtenaren in mijn gemeente voldoende bijdragen aan het voorbereiden van gemeentelijk beleid”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- Weet ik niet / geen mening

Vraag 17

Vraagtype: **slidervraag (7puntsschaal)** |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen konden ambtenaren in mijn gemeente voldoende bijdragen aan het uitvoeren van gemeentelijk beleid”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- Weet ik niet / geen mening

Deel 4: Ervaren impact op samenwerking [minimaal 7 – maximaal 9 vragen]

Tekstblok

De komende vragen gaan over werkzaamheden in samenwerking in de periode maart 2020 tot begin juli 2020, voor het zomerreces. Hierin maken we onderscheid tussen:

- Samenwerking met directe collega's binnen de gemeente;
- Samenwerking tussen de ambtelijke organisatie, gemeenteraad en het college;
- Samenwerking met personen van externe partijen.

De volgende vragen gaan over werkzaamheden in samenwerking **met directe collega's**.

Vraag 18

Vraagtype: **slidervraag (7puntsschaal)** |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen kon ik goed samenwerken **met directe collega's**”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- Weet ik niet / geen mening

Vraag 19

Vraagtype: **meerkeuze** |

Hoe voelde u zich met name belemmerd in samenwerking **met directe collega's** binnen de gemeente?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- Afspraken duurden langer / waren rommeliger
- Afspraken konden niet doorgaan
- Anderen en ik hadden verschillende werktijden
- Anderen gebruikten andere software voor digitale afspraken
- Anderen waren lastiger of niet bereikbaar
- Het was lastig te combineren met mijn gezinsleven
- Ik had geen geschikte apparatuur om vanuit huis samen te werken (webcam/microfoon)

- h. Ik had geen geschikte software om vanuit huis samen te werken (teams/skype)
- i. Veel projecten waarin ik samenwerkte werden beëindigd of gepauzeerd
- j. Anders, namelijk: [open invulveld]
- k. Weet ik niet / geen mening

Tekstblok

De vragen op de volgende pagina gaan over werkzaamheden in samenwerking **binnen en tussen de ambtelijke organisatie, gemeenteraad of het college.**

Vraag 20

Vraagtype: duimpjesvraag |

Wat is uw mening over onderstaande samenwerkingen in de periode maart 2020 tot begin juli 2020?

Samenwerking binnen het college						
Samenwerking binnen de gemeenteraad						
Samenwerking binnen de ambtelijke organisatie						
Samenwerking tussen college en gemeenteraad						
Samenwerking tussen college en ambtelijke organisatie						
Samenwerking tussen gemeenteraad en ambtelijke organisatie						

Tekstblok

De volgende vragen gaan over werkzaamheden in samenwerking **met externe partijen**. Hierbij doelen wij op alle werkzaamheden die u in samenwerking uitvoert met mensen buiten uw eigen organisatie, zoals maatschappelijke partners, andere overheden en verbonden partijen.

Vraag 21

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Ondanks de geldende maatregelen kon ik goed samenwerken **met externe partijen**”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- Weet ik niet / geen mening

Vraag 22

Vraagtype: meerkeuze |

Hoe voelde u zich met name belemmerd in samenwerking **met externe partijen**?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Afspraken duurden langer / waren rommeliger
- b. Afspraken konden niet doorgaan

- c. Anderen en ik hadden verschillende werktijden
- d. Anderen gebruikten andere software voor digitale afspraken
- e. Anderen waren lastiger of niet bereikbaar
- f. Het was lastig te combineren met mijn gezinsleven
- g. Ik had geen geschikte apparatuur om vanuit huis samen te werken (webcam/microfoon)
- h. Ik had geen geschikte software om vanuit huis samen te werken (teams/skype)
- i. Anders, namelijk: [open invulveld]
- j. Weet ik niet / geen mening

Vraag 23

Vraagtype: meerkeuze |

In samenwerking met welk type **externe partijen** voelde u zich het meest beperkt in uw werkzaamheden?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Andere gemeenten
- b. Belangenorganisaties
- c. Bewonersgroepen
- d. Gemeenschappelijke regelingen
- e. Landelijke overheid(sinstellingen)
- f. Maatschappelijke organisaties
- g. Ondernemers en bedrijven
- h. Regionale samenwerkingsverbanden
- i. Veiligheidsregio's
- j. Anders, namelijk: [open invulveld]
- k. Weet ik niet / geen mening
- l. Geen van bovenstaande

Tekstblok

De volgende drie vragen gaan over werkzaamheden in samenwerking in algemene zin. U hoeft geen onderscheid te maken tussen interne en externe samenwerking.

Vraag 24

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“De [[antwoord vraag 2]] heeft maatregelen genomen waardoor ik zo goed mogelijk kon blijven samenwerken met anderen wanneer dit nodig was”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 25

Vraagtype: meerkeuze |

Op welk gebied hebben de maatregelen die de [[antwoord vraag 2]] heeft genomen u vooral geholpen in samenwerking met anderen?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Apparatuur om vanuit huis samen te kunnen werken (webcam/microfoon)
- b. Een werkplanning voor mij en anderen waarmee ik samenwerk
- c. Mogelijkheden om afspraken fysiek te plannen (op een alternatieve locatie)
- d. Mogelijkheden voor een goede thuiswerkplek
- e. Software om vanuit huis samen te kunnen werken (teams/skype)
- f. Toegang tot digitale documenten
- g. Toegang tot fysieke documenten
- h. Anders, namelijk: [open invulveld]
- i. Weet ik niet / geen mening
- j. Op geen enkel gebied

Vraag 26

Vraagtype: meerkeuze |

Op welk gebied had de [[antwoord vraag 2]] betere maatregelen kunnen nemen om samenwerking met anderen te bevorderen?

U kunt meerdere antwoorden kiezen.

- a. Apparatuur om vanuit huis samen te kunnen werken (webcam/microfoon)
- b. Een werkplanning voor mij en anderen waarmee ik samenwerk
- c. Mogelijkheden om afspraken fysiek te plannen (op een alternatieve locatie)
- d. Mogelijkheden voor een goede thuiswerkplek
- e. Software om vanuit huis samen te kunnen werken (teams/skype)
- f. Toegang tot digitale documenten
- g. Toegang tot fysieke documenten
- h. Anders, namelijk: [open invulveld]
- i. Weet ik niet / geen mening
- j. Op geen enkel gebied

Vraag 27

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Wat is uw mening over onderstaande stelling?

“Om mijn taken goed te kunnen uitvoeren, is het van belang dat het vaker mogelijk wordt om fysieke ontmoetingen te organiseren”

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

Helemaal oneens < - - - - > Helemaal eens

- *Weet ik niet / geen mening*

Deel 5: Ervaringen door de tijd [2 vragen]

Tekstblok

Inmiddels is de impact van het beleid in verband met COVID-19 bijna een half jaar merkbaar in Nederland. We zijn benieuwd of uw ervaringen in die tijd zijn veranderd. Daarom vragen wij u in de volgende twee vragen om de situatie van nu te vergelijken met de eerste weken waarin maatregelen van kracht werden, eind maart 2020.

Vraag 28

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Vul graag de volgende stelling aan:

“In vergelijking met eind maart 2020 kan ik mijn eigen werkzaamheden nu ... “

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

minder goed uitvoeren < - even goed uitvoeren - > beter uitvoeren

- *Weet ik niet / geen mening*

Vraag 29

Vraagtype: slidervraag (7puntsschaal) |

Vul graag de volgende stelling aan:

“In vergelijking met eind maart 2020 kan ik werkzaamheden waarbij ik samenwerk met anderen nu ... “

Kies op de schuifbalk de plek die het best bij uw mening past.

minder goed uitvoeren < - even goed uitvoeren - > beter uitvoeren

- *Weet ik niet / geen mening*

Deel 6: Afsluiting [1 vraag]

Vraag 30

Vraagtype: open vraag |

Heeft u nog andere opmerkingen of vragen over het onderzoek van de Rekenkamercommissie of deze vragenlijst?

Vult u liever niets in? Kies dan 'antwoorden versturen'.

[open invulveld]

Deel: Eindpagina

Hartelijk dank voor het geven van uw mening!

U bent aan het einde van deze vragenlijst gekomen. Hartelijk dank voor het geven van uw mening!

- Onderzoeksbureau Citisens gaat vertrouwelijk om met uw gegevens. Wilt u meer weten over onze privacyvoorwaarden? Klik dan [hier](#).
- De Rekenkamercommissie WVOLV gebruikt de uitkomsten van dit onderzoek als onderdeel van een onderzoeksrapport. Wanneer het onderzoek is afgerond worden de uitkomsten toegelicht in de vier gemeenteraden en wordt het onderzoeksrapport gedeeld via de website rekenkamerwvolv.nl

U kunt dit venster nu sluiten.

Bijlage 2: gesprekspartners

Gesprekspartners

Naam	Functie	Organisatie
De heer L. de Lange	Burgemeester	Gemeente Wassenaar
De heer J. Kleinhesselink	Griffier	Gemeente Wassenaar
Mevrouw H. Opatja	Secretaris	Gemeente Wassenaar
Mevrouw S. van Schaik	Concerncontroller	Werkorganisatie Duivenvoorde